

ACADEMIC SPECTRUM

ILMİY-METODİK JURNAL

НАУЧНО МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL
JOURNAL

1-son 2026 yil

Buxoro-2026

ACADEMIC SPECTRUM

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

№ 1-Son 2026-yil

**Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy
kommunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi
№1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan**

BOSH MUHARRIR:

Axmadov Nazirjon Rahmat o'g'li

Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor
Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va
texnologiya ta'limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta'lim
instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Eko Sri Margianti - Gunadarma universiteti rektori, iqtisodiyot fanlari doktori,
professor (Indoneziya).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy
ta'limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O'quv-uslubiy faoliyatni
takomillashtirish boshqarma boshlig'i).

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Buxoro davlat universiteti "Psixologiya" kafedrasini mudiri).

Rustamov Shavkat Shuhrat o'g'li - psixologiya fanlari doktori (DSc), (Buxoro
davlat universiteti "Psixologiya" kafedrasini dotsenti).

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti "Psixologiya" kafedrasini dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti "Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar
kafedrasini dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o'g'li - psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti "Psixologiya" kafedrasini dotsenti).

Mas'ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li – Buxoro davlat universiteti
Psixologiya kafedrasini o'qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Kuleshov Valery Vladimirovich — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Andrienko Elena Vasilyevna — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Romm Tatyana Aleksandrovna — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Eko Sri Margianti — Rector of Gunadarma University, Doctor of Economic Sciences, Professor (Indonesia).

Zarirov Lochin Rustamovich — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improving Educational and Methodological Activities).

Nazarov Akmal Mardonovich — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor, Head of the Department of Psychology, Bukhara State University.

Rustamov Shavkat Shuhrat o‘g‘li — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor, Department of Psychology, Bukhara State University.

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor, Department of Psychology, Bukhara State University.

Mukhlisov Sodikjon Saidjonovich — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Information Systems and Digital Technologies, Bukhara State University.

Tilavov Mukhtor Hasan o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor, Department of Psychology, Bukhara State University.

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андриенко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационного и технологического образования, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарного и социального образования, г. Новосибирск, Россия).

Eko Sri Margianti — ректор Университета Гунадарма, доктор экономических наук, профессор (Индонезия).

Зариров Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления по совершенствованию учебно-методической деятельности).

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор, заведующий кафедрой «Психология» Бухарского государственного университета.

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Исмазова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии по психологии (PhD), доцент кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии по педагогическим наукам (PhD), доцент кафедры «Информационные системы и цифровые технологии» Бухарского государственного университета.

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Axmedova Zarina Rahmat qizi
Buxoro davlat pedagogika instituti 1 bosqich doktoranti

**LOYIHAVIY YONDASHUV ASOSIDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING
FASILITATORLIK FAOLIYATIGA TAYYORLASH MEXANIZMINI
TAKOMILLASHTIRISH**

Annotatsiya. Mazkur tadqiqot loyihaviy yondashuv asosida bo‘lajak o‘qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish masalasiga bag‘ishlangan. Zamonaviy ta’lim jarayonida o‘qituvchining an’anaviy bilim beruvchi roldan tashqari, ta’lim oluvchilarning faolligini oshiruvchi, mustaqil fikrlashga yo‘naltiruvchi fasilitator sifatidagi faoliyati muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtayi nazardan, bo‘lajak o‘qituvchilarda fasilitatorlik kompetensiyalarini shakllantirish dolzarb pedagogik muammo hisoblanadi. Tadqiqotda loyihaviy yondashuvning nazariy asoslari, uning bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlash jarayonidagi imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, fasilitatorlik faoliyatining mazmuni, tuzilmasi va asosiy komponentlari yoritiladi. Tadqiqot jarayonida bo‘lajak o‘qituvchilarni fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlashning mavjud mexanizmlari o‘rganilib, ularni takomillashtirishga qaratilgan pedagogik shart-sharoitlar ishlab chiqiladi. Natijada loyihaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ta’lim jarayoni bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirishga, ularning kommunikativ, reflektiv va tashkiliy ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi ilmiy jihatdan asoslanadi.

Kalit so‘zlar: loyihaviy yondashuv, fasilitatorlik faoliyati, bo‘lajak o‘qituvchi, kasbiy tayyorgarlik, pedagogik mexanizm, kompetensiya.

Аннотация. Данное исследование посвящено совершенствованию механизма подготовки будущих учителей к фасилитаторской деятельности на основе проектного подхода. В условиях модернизации системы образования возрастает роль учителя как фасилитатора, способного организовывать образовательный процесс, стимулировать активность обучающихся и создавать условия для их самостоятельного мышления и сотрудничества. В этой связи формирование фасилитаторских компетенций у будущих педагогов становится одной из актуальных педагогических задач. В работе анализируются теоретические основы проектного подхода и его возможности в системе профессиональной подготовки будущих учителей. Раскрывается сущность фасилитаторской деятельности, ее структура и основные компоненты. Особое внимание уделяется анализу существующих механизмов подготовки будущих учителей к фасилитаторской деятельности и выявлению педагогических условий их совершенствования. В результате исследования обосновывается эффективность использования проектного подхода как средства развития профессиональных, коммуникативных и рефлексивных умений будущих учителей. Полученные выводы могут быть использованы в образовательной практике высших педагогических учебных заведений.

Ключевые слова: проектный подход, фасилитаторская деятельность, будущий учитель, профессиональная подготовка, педагогический механизм, компетентность.

Annotation. This study is devoted to improving the mechanism of preparing future teachers for facilitation activity based on a project-based approach. In the context of modern educational reforms, the role of the teacher is transforming from a traditional transmitter of knowledge into a facilitator who supports learners’ active participation, independent thinking, and collaborative learning. Therefore, the development of facilitation competencies among future teachers is considered a relevant pedagogical issue. The research analyzes the theoretical foundations of the project-based approach and its potential in the professional training of future teachers. The essence, structure, and key components of facilitation activity are examined. Special attention is paid to the analysis of existing mechanisms for preparing future teachers for facilitation roles and

to identifying pedagogical conditions for their improvement. The study substantiates that the effective implementation of a project-based approach contributes to the development of professional readiness, communicative skills, reflective abilities, and organizational competence of future teachers. The results of the research can be applied in higher pedagogical education institutions to enhance the quality of teacher training.

Key words: project-based approach, facilitation activity, future teacher, professional training, pedagogical mechanism, competence.

Kirish. Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta’lim tizimi oldiga qo’yilayotgan talablar tubdan o’zgarib bormoqda. Zamonaviy jamiyatda ta’lim oluvchilardan nafaqat nazariy bilimlarni egallash, balki mustaqil fikrlash, muammolarni hal etish, jamoada ishlash va kommunikativ kompetensiyalarga ega bo’lish talab etilmoqda. Ushbu jarayonda o’qituvchining an’anaviy bilim beruvchi sifatidagi roli asta-sekin o’zgarib, ta’lim jarayonini tashkil etuvchi, boshqaruvchi va yo’naltiruvchi fasilitatorlik faoliyati muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu bois bo’lajak o’qituvchilarni fasilitatorlik faoliyatiga samarali tayyorlash dolzarb pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi.

Hozirgi kunda pedagogik ta’limda innovatsion yondashuvlar, xususan, loyihaviy yondashuv keng qo’llanilmoqda. Loyihaviy yondashuv ta’lim oluvchilarning faolligini oshirish, nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash, tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish imkonini beradi. Ayniqsa, ushbu yondashuv bo’lajak o’qituvchilarda tashabbuskorlik, mas’uliyat, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish hamda guruh bilan ishlash ko’nikmalarini shakllantirishda muhim vosita sifatida namoyon bo’ladi. Bu esa fasilitatorlik faoliyatining asosiy komponentlari bilan bevosita bog’liqdir.

Shu bilan birga, amaliyot shuni ko’rsatadiki, bo’lajak o’qituvchilarni tayyorlash jarayonida fasilitatorlik faoliyatiga yo’naltirilgan mexanizmlar yetarli darajada tizimlashtirilmagan, mavjud usullar esa ko’pincha an’anaviy yondashuvlarga asoslanadi. Natijada bo’lajak pedagoglar ta’lim jarayonini interaktiv tashkil etish, o’quvchilarning mustaqil faoliyatini qo’llab-quvvatlash va refleksiyaning samarali yo’lga qo’yishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Shu nuqtayi nazardan, loyihaviy yondashuv asosida bo’lajak o’qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega.

Mazkur tadqiqotda loyihaviy yondashuvning pedagogik imkoniyatlarini chuqur tahlil qilish, bo’lajak o’qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorgarlik darajasini oshirishga xizmat qiluvchi samarali mexanizmlarni ishlab chiqish hamda ularni ta’lim jarayoniga joriy etish masalalari yoritiladi. Tadqiqot natijalari pedagogik ta’lim sifatini oshirishga, bo’lajak o’qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga va ularning zamonaviy ta’lim talablariga moslashuvchanligini ta’minlashga xizmat qilishi bilan ahamiyatlidir.

Adabiyotlar tahlili. Bo’lajak o’qituvchilarni fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash masalasi zamonaviy pedagogika va psixologiya fanlarida dolzarb yo’nalishlardan biri sifatida keng o’rganilmoqda. Ta’lim paradigmasining bilimga yo’naltirilgan modeldan shaxsga yo’naltirilgan va faoliyatga asoslangan modelga o’tishi o’qituvchining kasbiy rolini qayta talqin etishni taqozo etmoqda. Shu nuqtayi nazardan, o’qituvchining fasilitatorlik faoliyati, ya’ni ta’lim jarayonini boshqaruvchi, yo’naltiruvchi va qo’llab-quvvatlovchi subyekt sifatidagi roli ko’plab olimlar tomonidan tadqiq etilgan.

Xorijiy pedagogik adabiyotlarda fasilitatorlik faoliyatining nazariy asoslari, avvalo, gumanistik pedagogika vakillari qarashlarida o’z aksini topgan. Xususan, K. Rogers o’qituvchini o’quvchi shaxsining rivojlanishiga shart-sharoit yaratuvchi fasilitator sifatida talqin etib, ta’lim jarayonida empatiya, ochiqlik va ishonch muhitining muhimligini asoslab bergan. J. Dewey ta’limni faoliyat va tajriba orqali tashkil etish zarurligini ta’kidlab, loyihaviy yondashuvning nazariy poydevorini yaratgan. Uning fikricha, o’quvchi real muammolar ustida ishlash jarayonida bilimni faol o’zlashtiradi, o’qituvchi esa ushbu jarayonda yo’naltiruvchi rolini bajaradi. Shuningdek, D.

Kolbning tajribaviy ta'lim nazariyasi fasilitatorlik faoliyatining reflektiv komponentini asoslab, loyihaviy faoliyat orqali o'rganish samaradorligini ilmiy jihatdan isbotlagan.

Loyihaviy yondashuv masalasi xorijiy tadqiqotchilar – T. Markham, J. Larmer, E. Thomas ishlarida batafsil tahlil qilingan bo'lib, ular loyihaviy ta'lim o'qituvchidan yuqori darajadagi tashkilotchilik, kommunikativlik va fasilitatorlik kompetensiyalarini talab qilishini ta'kidlaydilar. Ushbu olimlar loyihaviy faoliyatni tashkil etish jarayonida o'qituvchining bevosita bilim beruvchi emas, balki ta'lim oluvchilarni mustaqil izlanishga undovchi fasilitator sifatidagi faoliyati muhim ekanini ko'rsatib beradilar.

Rus pedagog olimlari tomonidan ham bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda faol va interaktiv yondashuvlar muammosi chuqur o'rganilgan. Jumladan, V. A. Slastenin, I. F. Isaev va E. N. Shiyanovlar kasbiy-pedagogik tayyorgarlik tizimida shaxsiy-faoliyatli yondashuvning ahamiyatini asoslab, o'qituvchining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda refleksiya va mustaqil faoliyatning muhimligini ta'kidlaydilar. A. A. Verbitskiy kontekstli ta'lim nazariyasida bo'lajak o'qituvchilarni real pedagogik vaziyatlarga tayyorlashda faol metodlar, jumladan, loyihaviy faoliyat muhim o'rin tutishini ko'rsatadi. Uning qarashlariga ko'ra, bunday yondashuv o'qituvchining fasilitatorlik faoliyatiga tayyorligini oshiradi.

Shuningdek, L. S. Vygotskiy va uning izdoshlari tomonidan ishlab chiqilgan ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyasi fasilitatorlik faoliyatining psixologik asoslarini yoritib beradi. Unga ko'ra, o'qituvchi ta'lim oluvchining yaqin rivojlanish zonasini hisobga olgan holda, unga yordam beruvchi va rivojlanishni qo'llab-quvvatlovchi fasilitator sifatida faoliyat yuritadi. Bu esa loyihaviy yondashuv bilan uzviy bog'liq bo'lib, ta'lim jarayonida hamkorlik va muloqotga asoslangan faoliyatni talab etadi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, fasilitatorlik faoliyati va loyihaviy yondashuv masalalari alohida-alohida yetarlicha o'rganilgan bo'lsa-da, bo'lajak o'qituvchilarni aynan loyihaviy yondashuv asosida fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmlarini kompleks takomillashtirish masalasi yetarli darajada tizimli tadqiq etilmagan. Mavjud ilmiy ishlarda ushbu jarayonning pedagogik shart-sharoitlari, bosqichlari va samaradorlik mezonlarini aniqlashga ehtiyoj mavjud. Shu bois mazkur tadqiqot mavjud ilmiy qarashlarni umumlashtirish va ularni zamonaviy pedagogik amaliyot bilan integratsiyalash orqali ilmiy bo'shliqni to'ldirishga yo'naltirilgan.

Muhokama. Mazkur tadqiqot doirasida olib borilgan tahlillar loyihaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish zamonaviy pedagogik ta'limning muhim yo'nalishlaridan biri ekanligini tasdiqladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, an'anaviy ta'lim jarayonida bo'lajak o'qituvchilarda asosan reproduktiv bilimlar shakllanib, ularning ta'lim jarayonini boshqarish, o'quvchilarning faolligini rag'batlantirish va mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etish bo'yicha fasilitatorlik ko'nikmalari yetarli darajada rivojlanmaydi. Bu holat zamonaviy ta'lim talablari bilan mavjud tayyorgarlik darajasi o'rtasida muayyan tafovut mavjudligini ko'rsatadi.

Loyihaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy faoliyatiga yaqin sharoitlarni yaratib, ularning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Muhokama jarayonida aniqlanishicha, loyihalar asosida ishlash bo'lajak o'qituvchilarda tashabbuskorlik, mas'uliyat, muloqot madaniyati va reflektiv tafakkurni rivojlantiradi. Bu esa fasilitatorlik faoliyatining muhim tarkibiy qismlari hisoblanadi. Shu bilan birga, loyihaviy yondashuv bo'lajak o'qituvchilarning guruh bilan ishlash jarayonida yetakchi emas, balki muvofiqlashtiruvchi va yo'naltiruvchi rolni egallashiga imkon yaratadi.

Tadqiqot natijalari rus va xorijiy olimlar tomonidan ilgari surilgan nazariy qarashlar bilan uyg'unlashadi. Jumladan, gumanistik pedagogika vakillarining o'qituvchini fasilitator sifatida talqin etuvchi yondashuvlari loyihaviy faoliyat jarayonida o'z tasdig'ini topadi. Bo'lajak o'qituvchilar loyihalarni amalga oshirish jarayonida ta'lim oluvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, ularning faolligini qo'llab-quvvatlash va o'zaro hamkorlik muhitini yaratish zarurligini anglay boshlaydilar. Bu holat o'qituvchining kasbiy pozitsiyasi va pedagogik tafakkurida sifat jihatdan yangi o'zgarishlarni yuzaga keltiradi.

Muhokama natijalariga ko‘ra, bo‘lajak o‘qituvchilarni fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirishda loyihaviy yondashuvni joriy etish faqat metodik vosita sifatida emas, balki yaxlit pedagogik tizim sifatida qaralishi lozim. Ushbu tizimda maqsad, mazmun, metodlar, shakllar va baholash mezonlari o‘zaro uzviy bog‘langan holda tashkil etilishi ta‘lim samaradorligini oshiradi. Aks holda, loyihaviy yondashuv fragmentar tarzda qo‘llanilganda, kutilgan natijalarga erishish qiyinlashadi.

Shuningdek, tadqiqot davomida aniqlanganki, bo‘lajak o‘qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorligini oshirish uchun refleksiya jarayonini tizimli ravishda tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Loyihaviy faoliyat yakunida o‘tkazilgan muhokamalar, tahliliy baholash va o‘z-o‘zini baholash jarayonlari bo‘lajak o‘qituvchilarning o‘z kasbiy faoliyatiga tanqidiy yondashuvini shakllantiradi. Bu esa ularning kelgusida ta‘lim jarayonini ongli va maqsadli tashkil etishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, muhokama natijalari shuni ko‘rsatadiki, loyihaviy yondashuv asosida bo‘lajak o‘qituvchilarni fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish pedagogik ta‘lim sifatini oshirishga, o‘qituvchilarning kasbiy moslashuvchanligini ta‘minlashga va zamonaviy ta‘lim talablariga javob beradigan mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi. Ushbu yondashuvning samaradorligi uning tizimli, bosqichma-bosqich va maqsadga yo‘naltirilgan holda joriy etilishiga bevosita bog‘liqdir.

Xulosa. Mazkur tadqiqot loyihaviy yondashuv asosida bo‘lajak o‘qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish muammosiga bag‘ishlanib, zamonaviy pedagogik ta‘lim talablaridan kelib chiqqan holda ushbu jarayonning nazariy va amaliy jihatlarini yoritishga qaratildi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, ta‘lim tizimida o‘qituvchining an‘anaviy bilim beruvchi ro‘lidan fasilitatorlik faoliyatiga o‘tishi muqarrar bo‘lib, bu jarayon bo‘lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligiga yangicha yondashuvni talab etadi.

Loyihaviy yondashuv bo‘lajak o‘qituvchilarning fasilitatorlik kompetensiyalarini shakllantirishda samarali pedagogik vosita ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi. Mazkur yondashuv orqali bo‘lajak o‘qituvchilarda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, guruh bilan samarali ishlash, kommunikativ va reflektiv ko‘nikmalarni rivojlantirish imkoniyati yaratiladi. Tadqiqot jarayonida loyihaviy faoliyat asosida tashkil etilgan ta‘lim bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy faolligini oshirishga, ularning ta‘lim jarayonini boshqarish va yo‘naltirishga tayyorligini kuchaytirishga xizmat qilishi aniqlandi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari bo‘lajak o‘qituvchilarni fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirishda pedagogik shart-sharoitlarning ahamiyatini ko‘rsatdi. Xususan, ta‘lim jarayonining tizimli tashkil etilishi, loyihaviy faoliyatning bosqichma-bosqich amalga oshirilishi, refleksiya va baholash mexanizmlarining joriy etilishi ushbu jarayon samaradorligini ta‘minlaydi. Mazkur mexanizmlarning uyg‘unlashuvi bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqadi.

Umuman olganda, olib borilgan tadqiqot loyihaviy yondashuv asosida bo‘lajak o‘qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish pedagogik ta‘lim sifatini oshirishga, zamonaviy ta‘lim talablariga javob beradigan raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qilishini tasdiqlaydi. Tadqiqot natijalari pedagogik oliy ta‘lim muassasalari amaliyotida, bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlash jarayonini modernizatsiya qilishda hamda kelgusidagi ilmiy izlanishlar uchun nazariy va amaliy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. Larmer, John, Mergendoller, John R., & Boss, Suzie. Setting the Standard for Project Based Learning: A Proven Approach to Rigorous Classroom Instruction. Jossey-Bass/Wiley / ASCD, 2015. - Ta‘limda loyiha asosida o‘qitish tamoyillari, reja tuzish, baholash hamda PBL pedagogikasi bo‘yicha klassik qo‘llanma.

2. Cole, Anne. An Educator’s Guide to Project-Based Learning: Turning Theory into Practice. Routledge, 2024.- PBL nazariyasi va amaliyoti bo‘yicha pedagoglar uchun yondashuv va qo‘llash yo‘riqnomasi.

3. Grossman, Pam; Herrmann, Zachary; Schneider Kavanagh, Sarah; Pupik Dean, Christopher. Core Practices for Project-Based Learning. Harvard Education Press, 2021.- O‘qituvchilar uchun projektli o‘qitishda muhim amaliy strategiyalar, fasilitatorlik mexanizmlari.

4. Thomas, John W. A Review of Research on Project-Based Learning. The Autodesk Foundation, 2000.- PBL asoslarini va tadqiqot tarixini jamlagan ilmiy sharh (review).

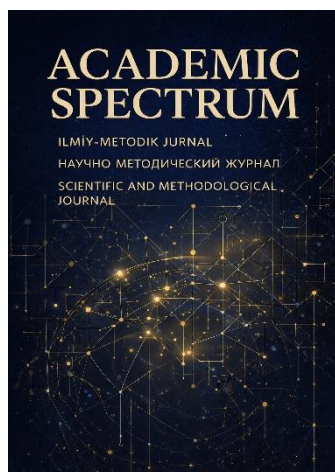
MUNDARIJA:

Nazarov Akmal Mardonovich	Talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik jihatlari	6
Rustamov Shavkat Shuxratovich	Talabalarni innovatsion kompetenligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	10
Ostanov Shuxrat Sharifovich	Art-terapiya metodlari yordamida talaba-yoshlarning kreativ fikrlash va ijodiy salohiyatini rivojlantirishning psixologik asoslari	14
Axmadv Nazirjon Rahmat o'g'li	O'smirlarda konstruktiv xulq-atvorni shakllanishining ijtimoiy psixologik omillari	19
Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li	Sud psixologik ekspertizasida shaxsning emotsional holatini baholash	24
Axtamova Ferangiz G'ayratovna	O'smirlik davridagi destruktiv xulq-atvorni psixoprofilaktika qilish va kreativlikni faollashtirishga yo'naltirilgan psixologik yondashuvlar	30
Ashrapov Nodirbek Namoz o'g'li	O'smirlarda kognitiv rivojlanishning ijtimoiy-psixologik determinantlari va ularning shaxsiy rivojlanishdagi o'rni	35
Hamroyev Jasur	Talabalari o'rtasida sun'iy intellekt vositalari yordamida kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish	40
Axmedova Zarina Rahmat qizi	Loyihaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish	44
Khakimov Shukhrat Shodieyev	Methods of studying the military servant and the military team	49
N.Z.Jumayev	Raqamli davrda ijtimoiy media va sun'iy intellektning yoshlar ruhiy salomatligiga ta'siri	56
Sharopov Suxrob Shodi o'g'li	Talabalarni kognitiv va metakognitiv kompetentsiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari	60
Boboqulova O'g'iloy Komil qizi	Shaxslararo manipulyatsiya va nazorat mexanizmlari: emotsional ekspluatatsiyaning psixologik asoslari	64
Saidova Nodira Nu'monovna	Yoshlar kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda pedagogik psixologiyani roli	68
Bobojonova Dilnura Husniddin qizi	Dezadaptatsiyalashgan o'smirlarda adaptatsiya jarayoni rivojlanishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari	73
Абдужабборов Тохиржон Курбанович	Особенности течения и лечения atopического дерматита в зависимости от возраста по данным наблюдений в андижанской области	78

Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich Narzullayeva Iroda Jaloliddin qizi	Tijorat banklarida investitsiyalarni jalb etishda xorij tajribasi	82
Nurmuxammedova Nilufar Alijon qizi Temirova Mashhuraxon Muhammadaminovna	O‘zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o‘tish bosqichida xotin-qizlar liderlik faoliyatini rivojlantirishning huquqiy asoslarining mustahkamlanishi	89
Maxmudova Zulfiya Mexmonovna	Qo‘riqlash xizmati xodimlari kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	92
Sanoyeva Mohigul Odil qizi	Klassik pedagogik merosni modernizatsiya qilishning zamonaviy talablari va ularni ta’lim amaliyotiga joriy etish mexanizmlari	103
Xolmirzayeva Mushtariybegim U. Abdullayev	Bobi oliy: usmonli davlatining boshqaruv markazi va evolyutsiyasi	107
Dilmurodov Elyorjon Ilg‘or o‘g‘li	Civil society and globalization: the harmony of national values and modern trends	110
Eshpo‘latova Xilola Davron qizi	Fransuz tilini o‘rganish jarayonida audiovizual materiallar yordamida talabalarning og‘zaki nutqini rivojlantirish	116
Abdusalimova Zukhraxon Bakhtiyor qizi	Teaching methodology of the uzbek language for the foreign students	119
Abdullayeva Dildora Muhiddin qizi	Frazeologik sinonimlarning struktur turlari	122
Panaeva Sarbinaz Uzaqbergenovna	Insonlar orasida fabbing (phubbing) holatining paydo bo‘lishi va uning ijtimoiy-psixologik oqibatlar	125
Toshturdiyev Nurbek Nurali o‘g‘li	Jadid ziyolilarining hayot tarzi va ijtimoiy mas’uliyat hissi: ma’rifat va fidoyilik omillari	130
Uzoqova Gulzoda	Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi	134
Xilola Xolikova Gulamovna, Siroj Nematov G‘ulom o‘g‘li,	Maktab muhitining o‘quvchilar emotsional holatiga psixologik ta’siri	137
Sultonmurod Mamasoliyev Olimjon o‘g‘li	Psychological benefits of gamified bilingual learning: a meta-analysis of motivation and well-being	141
Qodriqulova Fotima Ulug‘bek qizi	Azot fiksatsiyasi va innovatsiyalar: yasmiq yetishtirishning yangi bosqichi	146
Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna	Turkiy adabiyotda shaxs kamoloti: Hofiz Xorazmiy didaktik qarashlari misolida pedagogik model	150
Obidova O.	Ta’lim psixologiyasi nuqtayi nazaridan zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta’siri	154
Xasanova Nazokat Shavkatbek qizi	Inson huquqlarini xalqaro himoya qilish mexanizmlari	159
Abdug‘ofurov Muhammadqodir	Milliy me’morchilik uslublarida zamonaviylik va restavratsiya muammolari	163

Olimova Sarvara Sobitxon qizi	Nogironligi bo'lgan shaxslarning kutubxonalar orqali ijtimoiy integratsiyasi va madaniy hayotga qo'shilishi	166
Jamaldinov Sarvar Azimjanovich	Raqamli ta'lim jarayonlarini o'rgatishning bo'lajak pedagoglar tarbiyaviy faoliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati	171
Olimova Sarvaraxon Sobitxon qizi	Sensorinevral eshitish nuqsoniga ega bolalarda rivojlanish dinamikasi: tibbiy va pedagogik qarashlar	176
Mamatqulov Botir	The interpretation of personal tragedy in the short stories of nazar eshonqul	181
Bobokalonov Rajab Ostonovich	Tibbiy terminlarda lisoniy lakuna hodisasi	188
Murodjonova Dilzoraxon qizi Iskandarov Sherzod Abdug'aniyevich	“Tolerantlik” tushunchasining mazmun mohiyati	191
Туйбаева Саида Бахтияровна	Психологические механизмы самозащиты студентов	194
Tursunbayeva Durdonaxon Adxamjon qizi	Atrof-muhitni muhofaza qilishning zamonaviy konsepsiyalari: muammo va yechimlar	198
Ismoilova Zulayho Saidali qizi	Umumta'lim maktablarida xulqi og'ishgan o'quvchilarning shaxs xususiyatlarini kompleks diagnostika qilish	203
Masharipova Saida Rahimovna	Zamonaviy oilalarda emotsional intellektni boshqarishning ijtimoiy- psixologik mexanizmlarini ishlab chiqish	208
Abdujobborova Rayhona Adhamjonqizi	Xotira turlaridan qanday qilib samarali foydalanish kerak.o'quvchilar uchun praktik tafsiyalar	212
Arslanova Dilnoza Aleksandrovna Mirzayev Ismoiljon Xasanjon o'g'li	Nutqiy rivojlanish bilan mantiqiy fikrlash o'rtasidagi bog'liqlik: lingvistik kompetensiya.	216
Xasanova Aziza Kumushbek qizi	Davlat tili taraqqiyoti: muammo va yechimlar	219
Xolboyev Izzatillo Axmadillo o'g'li	Talabalarining akademik muaffaqiyatiga ta'sir etuvchi psixologik omillarning tahlili: o'zini- o'zi tartipka solish strategiyalari	223
Кабулов Саулат Толыбаевич	Основные принципы и теория преподавания русскому языку и литературе	226
Saitova Komila G'ulom qizi	Stressga chidamlilikning psixologik determinantlari: ong, iroda va emotsional o'zini boshqarishning o'zaro aloqasi	231
Ro'ziyeva Sitara Odil qizi	Nega ingliz tili dunyo tili hisoblanadi?	234
To'ychiyeva Madinaxon Sherquzi qizi	Mustaqil ta'lim metodlarining o'quv motivatsiyasiga ta'siri	237
Murodjonova Dilzoraxon qizi Tolibjon	Kimyoning kriminalistikadagi o'rni	240

To‘rayeva Nosirovna	Gulnora		
Qudratova Bahromovna	Nozima	Tog‘ay Murod asarlarining til xususiyatlari	244
Pak Aleksandrovna Qurbonova Mamat qizi	Diana Zamira	Yangi O‘zbekistonda ota-onalar universitetining maktabgacha ta’limdagi tarbiyaviy funksiyalarini kengaytirish mexanizmlari: muammolar va yechimlar	248
Abdullayeva Madinaxon Alisher qizi		Inglizcha varvarizmlarning o‘zbek tilidagi genderga xos qo‘llanish xususiyatlari	251
Ibrohimova Vahobjonovna	Halima	Mamlakatimizda yoshlarning internet tarmogidan tog'ri fodalanishini nazorat qilish	254
Soliyev Sobirovich	Ilhomjon	Eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda nutq rivojlanishining logopedik asoslari	258
Akmalova Akmal qizi	Bahora	Erta bolalik davrida ijtimoiy-emotsional va psixologik rivojlanish	261
Alimjonova Fazliddin qizi	Sabina	Vatan himoyasi - jasorat ifodasi	265
Ganjiyev Furqatovich	Feruz	Globallashuv davrida agressiv o‘smirlar jamiyatga moslashishining ijtimoiy-psixologik determinantlari	269
Zuxriddinova Dilshodbek qizi	Risola	Tuban suvo‘tlarining ekologiyadagi ahamiyati	274
Ibodulloyev Sheraliyevich	Nurali	Integrativ yondashuv asosida otmlarida ta’lim sifatini boshqarish samaradorligini oshirish omillari	278
Umirbekova Kenesbaevna	Nasiba	Axborot globallashuv jarayonida o‘smirlarning O‘z-o‘zini anglash transformatsiyasi jarayonlarini shakllantirishga ta’sir etuvchi omillar tahlili	282
Yarashov Lazizovich	Azizbek	Correlation analysis of factors of social psychological competence of forensic psychologist expert	286
Ondayev Shuhrat Hasanovich		Profilaktika inspektorlarida kasbiy deformatsiyaning oldini olishning psixologik xususiyatlari	294
Narmuradova Rayhon Uktamovna		Jinoyat sodir etishda affekt holatining psixologik va huquqiy bahosi	298
Jumayeva Laylo Elmurodovna		Pedagogik jarayonda nutq texnikasining ta’lim samaradorligiga ta’siri	301

**“ACADEMIC SPECTRIUM”
ILMIY METODIK JURNALI UCHUN MAQOLALARNI
RASMIYLASHTIRISH TALABLARI**

“ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

1. “ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o'zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.

2. E'lon qilinadigan maqolalarga bo'lgan asosiy talablar:

ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;

maqolaning hajmi: adabiyotlar ro'yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 3-8 betgacha;

maqola nomi, annotatsiya (50-60 ta so'z) va tayanch so'zlar (8-10 ta) ingliz, o'zbek va rus tillarida keltiriladi.

3. Maqola boshida mavzu, muallifning F.I.O. (to'liq yozilishi kerak), mualliflar bir nechta bo'lsa, ularning har biri haqida to'liq ma'lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko'rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo'llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro'yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e'lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.

4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 12 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o'ng tomon 2 sm.

5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo'lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to'liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.

6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro'yxatda ko'rsatiladi. Matn ichidagi ko'chirmadan so'ng iqtibos olingan asarning ro'yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o'rinda kitob, to'plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to'liq nomi, nashr ko'rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko'rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko'rsatiladi.

7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Antiplagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.

8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo'lsa, barcha savol va e'tirozlar bo'yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.

9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo'lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezislari va ma'ruzalari chop etilmaydi. E'lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko'chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.

10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o'zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko'rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o'zgartirishlar kiritishga haqlidir.

12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko'rib chiqilmaydi.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy kommunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://fanistiqbollari.uz>
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

*“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2026. № 1-Son.*